

Budsjett 2025

Kommunedirektørens forslag

Presentasjon 5.11.24

Budsjett 2025

- Bygger på forslag til statsbudsjett 2025 og økonomiplan 2025-2028
- Tiltak innmeldt fra enhetene i budsjettarbeidet er vurdert og prioritert av ledergruppen
- Budsjettet er i hovedsak justert for lønns- og prisvekst

Strammere økonomi

Økonomiplanvedtaket:

- Nedtrekk på driftsposter
- Sammenslåing av avdelinger
- Reduksjon i tjenestenivå
- Etablering av vikarpool og årsturnus ved helsesenteret og hjemmetjenesten forutsettes å finansiere økning i budsjetterte vikarutgifter
- Øke eiendomsskatteinntektene

Det gode liv i ei attraktiv fjellbygd

Oppdal kommune

Økonomiplan 2025-2028

Vedtatt av kommunestyret 20.06.2024 i sak 24/74

(Arkivsak 24/68)

Oppdal kommune

Strammere økonomi

Kommunedirektørens forslag til budsjett 2025:

- Vikarpool og årsturnus vil ikke få økonomisk virkning som forutsatt i 2025
- Styrking av pleie og omsorg
- Økning av enkelte driftsposter pga. høyere prisvekst enn deflator
- Økt tilskudd til private barnehager som følge av flere barn i private barnehager
- Økte utgifter til enkeltvedtak i skole/barnehage
- Utgifter til kommuneplanens arealdel

- Tiltakene er finansiert ved
 - nedtrekk i driftskostnader og høyere driftsinntekter
 - høyere frie inntekter enn forutsatt i økonomiplanen, gjennom økt skatt og rammetilskudd fra staten

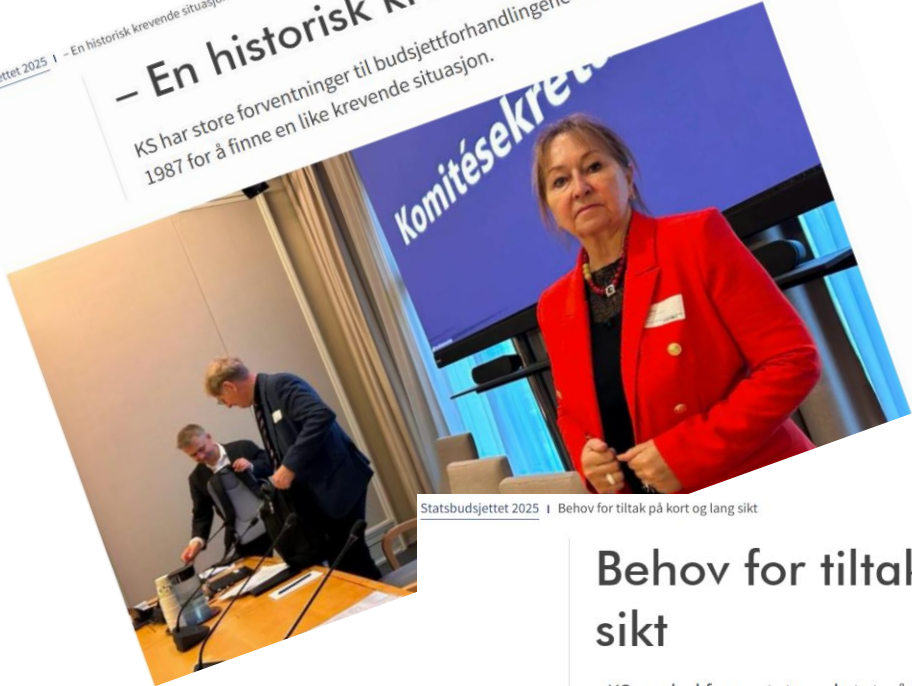
- Nedtrekk i enhetenes rammer vil i noen tilfeller føre til reduksjon i antall årsverk og endring i tjenestene

Hentet fra KS sine nettsider om forslag til statsbudsjett 2025

Statsbudsjettet 2025 | - En historisk krevende situasjon

- En historisk krevende situasjon
KS har store forventninger til budsjettforhandlingene i Stortinget. Vi må tilbake til 1987 for å finne en like krevende situasjon.

Statsbudsjettet 2025 | Behov for tiltak på kort og lang sikt

Behov for tiltak på kort og lang sikt

- KS er glad for møtet med statsråden. Det er helt nødvendig at vi har tett dialog for å komme frem til grep som kan hjelpe kommuner og fylkeskommuner i den alvorlige økonomiske situasjonen de står i, sier styreleder i KS, Gunn Marit Helgesen.

Statsbudsjettet 2025 | - Stortinget må styrke grunnmuren

- Stortinget må styrke grunnmuren

- Når det er grunnmuren som svikter, er det viktigere å styrke den grunnleggende kommunerammen enn å øke øremerkede tilskudd eller love utvidede velferdsreformer, understreket KS-direktør Helge Eide i Stortingets finanskomité's budsjett høring 10. okt.

Oppdal kommune

Omstilling i kommuneøkonomien

- Stram kommuneøkonomi skyldes i følge KS
 - flere yngre tjenestemottakere innen helse og omsorg,
 - flere eldre med sammensatte pleiebehov,
 - økte utgifter til sosialhjelp,
 - vanskeligheter med å rekruttere personell som medfører økte kostnader til overtid og vikarbruk,
 - økt behov for tilrettelegging i barnehagene og skolene,
 - økt behov for boliger,
 - press i barnevernstjenestene
 - omfanget av flere tjenester har økt kraftig uten at kommunens inntekter har holdt tritt med kostnadene.
 - engangsinntektene fra skatt har skjult de underliggende utfordringene.
 - Hvis ikke kommunene foretar kutt i tjenestene vil den økonomiske situasjonen videreføres til 2025.
- Kommunedirektøren kjenner seg igjen i de fleste punktene
- Løsning i følge KS
 - et økonomisk løft for kommunene i 2025
 - se på hvordan staten detaljstyrer kommunesektoren.
- Fredag 1.11.: 5,7 mill. kr. i kompensasjon til Oppdal i 2025

Stram kommuneøkonomi

Uansett årsak – vi må selv ta grep:

Hva kjennetegner kommuner som har god økonomistyring?

Gode rutiner • Problemer blir løpende identifisert• Analyserer og iverksetter raskt tiltak	Kommunen erkjenner eget ansvar
Problemer får ikke anledning til å utvikle seg over tid	Lærer av «de beste»
	Godt samarbeid POL-ADM

Sagt på en annen måte: God økonomistyring er avhengig av

- god faglig og personalmessig ledelse
- felles forståelse av situasjonsbildet fra politikere, ansatte, ledelse og tillitsvalgte

Spesielt utfordrende i helse- og omsorgssektoren

Hentet fra økonomiplan 2025-2028:

- De utfordringene kommunen står overfor har blitt veldig tydelige i utarbeidelse av økonomiplanen. Særlig helse- og omsorgssektoren har behov for tiltak for å imøtekomme utfordringer knyttet til driftssituasjonen:
 - Jobbe med å redusere sykefraværet
 - Tiltak for å holde budsjettammen
 - Tiltak for å sikre stabilitet på ledernivå
 - Arbeidsmiljøtiltak
 - Rekruttering
- Vi kan ikke «kjøpe oss ut» av disse utfordringene, situasjonen er sammensatt.
- Vi må selv ta grep

Spesielt utfordrende i helse- og omsorgssektoren

Iverksatte tiltak / tiltak under arbeid:

- Bo og mestring etableres som ny enhet i 2025:
 - boligtenester, dagaktivisering, avlastning og ambulerende tjenester til personer med funksjonsnedsettelse, psykisk helse og rus, miljøterapitjenester og bo-veiledning. Disse tjenestene ytes i dag av ulike enheter
- Pågår: Etablering av nytt tjenestetilbud – miljø-terapeutisk tilbud (prosjekt)
- Pågår: Samling av omsorgstjenester for eldre hjemmeboende under hjemmetjenesten
- Pågår: Oppfølging av arbeidsmiljørapport ved Oppdal helsesenter.
- Pågår: Gjennomgang av enhetenes fordeling av ressurser og oppgaver (nødvendig forberedende arbeid for å kunne etablere årsturnus og vikarpool)
- Pågår: Rekruttering i lederstillinger
- Nytt: Styrke kommunens samlede personalforvaltning med 1 årsverk fra 1.8.25.

Spesielt utfordrende i helse- og omsorgssektoren

- Forutsatt i Økonomiplan: Oppdal helsesenter og Hjemmetjenesten iverksetter årsturnus og vikarpool som skulle gitt en forventet utgiftsreduksjon på ca. 8 millioner kr pr år fra 1.1.25. Tiltaket skulle føre til lavere vikarutgifter.
- Tiltakene har vist seg å være for ambisiøse både tidsmessig og økonomisk
 - Må gjennomføres forberedende arbeid, bl.a. en gjennomgang av enhetenes fordeling av ressurser og oppgaver. Arbeidet startet først høsten 2024 pga. innføring av helseplattformen, redusert lederkapasitet og utfordringer knyttet til høyt sykefravær.
 - Forventet reduksjon i driftsutgiftene som følge av årsturnus vurderes som usikre
 - Vikarpool vil gi økonomisk effekt, da det vil gi lavere utgifter til overtid og kjøp av tjenester fra vikarbyrå.
- Det arbeides med å få gjennomført tiltakene på et senere tidspunkt.
- Tiltakene har høy prioritet fra kommuneledelsen

Fremtidens utfordringer

- Fortsatt vedvarende stram kommuneøkonomi
- Mangel på, og kamp om, arbeidskraften
- Store investeringer innen helse- og omsorgssektoren, med dertil økende driftsutgifter
- Endring i befolknings sammensetningen vil føre til behov for å prioritere annerledes mellom sektorene

Fremtidens utfordringer

- For å komme i mål må alle ledd bidra konstruktivt til gode løsninger basert på felles situasjonsforståelse
 - Politisk nivå
 - Ledelse
 - Ansatte
 - Tillitsvalgte
- Kommunedirektøren har gitt enhetslederne følgende oppdrag:
 - være en organisasjon – samhandle og se ressursbruken på tvers av tjenester og enheter
 - tenke nytt, mer digital samhandling og utvise endringsvilje

Dvs.: **Vi må starte å jobbe annerledes og utvise endringsvilje.**

Handlingsrom i kommende økonomiplanarbeid

- Fortsette å bruke økonomiplanprosessen på våren til å foreta en samlet prioritering mellom tiltak
- Gjennomføre strengere politiske prioriteringer
- Foreta strukturendringer
- Endre eiendomsskatten
- Endre avdragstiden på lån

Budsjett 2025 oppsummert

- Oppdal kommune vil fortsatt levere mange, og gode tjenester
- Gode ledere og medarbeidere som bidrar til gode tjenester
- Balansert driftsbudsjett, oppnår måltallet for netto driftsmargin på 1,5%
- Vi har en begrenset økonomisk reserve, som forsvinner fort hvis ikke situasjonen innen helse- og omsorgssektoren bedrer seg
- Vi har startet prosessen med å omfordele midler til helse og omsorg fra øvrige sektorer

Samlet sett et godt budsjett ut fra dagens økonomiske situasjon

Nærmere om Budsjett 2025

v/økonomisjef

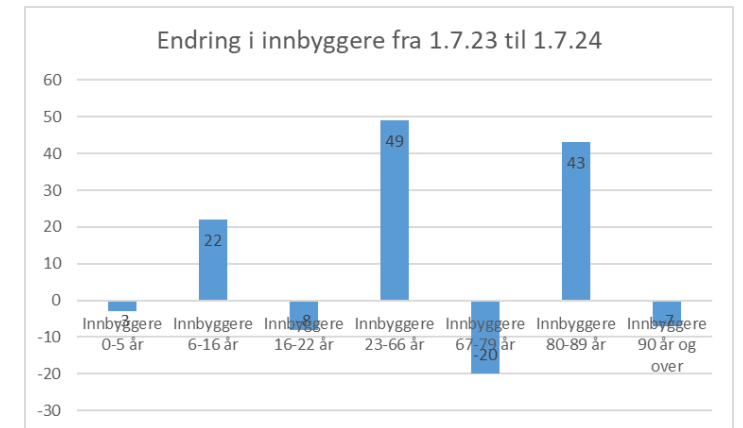
Forslag til statsbudsjett 2025

- Kompensasjon for lønns- og prisvekst 4,1% (deflator)
- Realvekst i kommunenes frie inntekter med 5,15 milliarder kr. (1,2%). Skal i hovedsak dekke demografiendringer og omlegging av inntektssystemet
- Ca. 580 millioner kroner i frie inntekter (skatt og rammetilskudd) til Oppdal
 - Ca. 11 millioner kroner mer enn forutsatt i økonomiplan 2025-2028
 - *+5,7 millioner kroner fredag 1.11. Ikke innarbeidet i budsjett-forslaget*
- Uendret foreldrebetaling barnehage fra 1.1.25: kr. 1.500

Hvorfor økning i frie inntekter i forhold til økonomiplan 2025-2028?

- Endring i folketall
 - 7.361 innbyggere 1.7.23
 - 7.389 innbyggere 1.1.24 (grunnlag for ØP25-28)
 - 7.437 innbyggere 1.7.24 (grunnlag for utgiftsutjevning i budsjett 2025)
 - 7.464 innbyggere 1.1.25 (anslag, grunnlag for inntektsutjevning i budsjett 2025)
- Høyere indeks for beregnet utgiftsbehov enn lagt til grunn i ØP 25 - 28
- Høyere kompensasjon for omlegging av inntektssystemet

Hovedgrunner til avvik mellom økonomiplan og budsjettforslag 2025

- Årsturnus og vikarpool ved Oppdal helsesenter og hjemmetjenesten gir ikke virkning fra 1.1.25: **8 millioner kroner**
- Nye innmeldte tiltak i budsjettarbeidet: **10 millioner kroner**

Finansiering:

- Økning i frie inntekter (skatt og rammetilskudd): **11 millioner kroner**
- Tilpasning av enhetenes budsjetttrammer: **6 millioner kroner**
- Økning av netto kraftinntekter: **1 million kroner**

Innmeldte tiltak i budsjettarbeidet

Bo og mestring: Enhetsleder (anslått tiltredelse 1.5.25)	800 000
Bo og mestring: 100% miljøterapeut som følge av vedtak om avlastningstiltak for barn og unge	790 000
Bo og mestring: bortfall av statlige refusjoner for ressurskrevende tjenester	1 063 000
Bo og mestring: 65% helsefagarbeider som følge av økte vedtak i Mellomvegen og Bjerkehagen bofellesskap	619 000
Helse og familie: Reduksjon i utgifter til ressurskrevende tjenester	-5 882 000
Hjemmetjenesten: 30% fagarbeider som følge av økte vedtak i tjenesten praktisk bistand/hjemmehjelp + renhold ved Engveien dagaktivisering	210 000
Helsesenteret: Utgifter til utskrivningsklare pasienter	2 000 000
Helsesenteret: Etablering av vikarpool	3 000 000
Helsesenteret: Prisvekst på matvarer ut over budsjett	200 000
Tekniske tjenester: Økt tilskudd til TBRT ut over budsjettet prisvekst	1 043 000
Tekniske tjenester: Økt forsikringspremie og kommunale gebyrer ut over deflator	350 000
Tekniske tjenester: Husleie fra Innvandertjenesten (Nyvold-bygget og ODMS-bygget)	-694 000
Oppvekstforvaltning: Flere enkeltvedtak skole/barnehage	1 500 000
Oppvekstforvaltning: Økt tilskudd til private barnehager	3 455 000
Stab/støtte: Økte utgifter til gruppeliv og ansvarsforsikring	130 000
Stab/støtte: Kjøp av tjenester til utarbeidelse av Kommuneplanens arealdel	1 000 000
Stab/støtte: 1 årsverk personalforvaltning fra 1.8.25	400 000
Sum	9 984 000

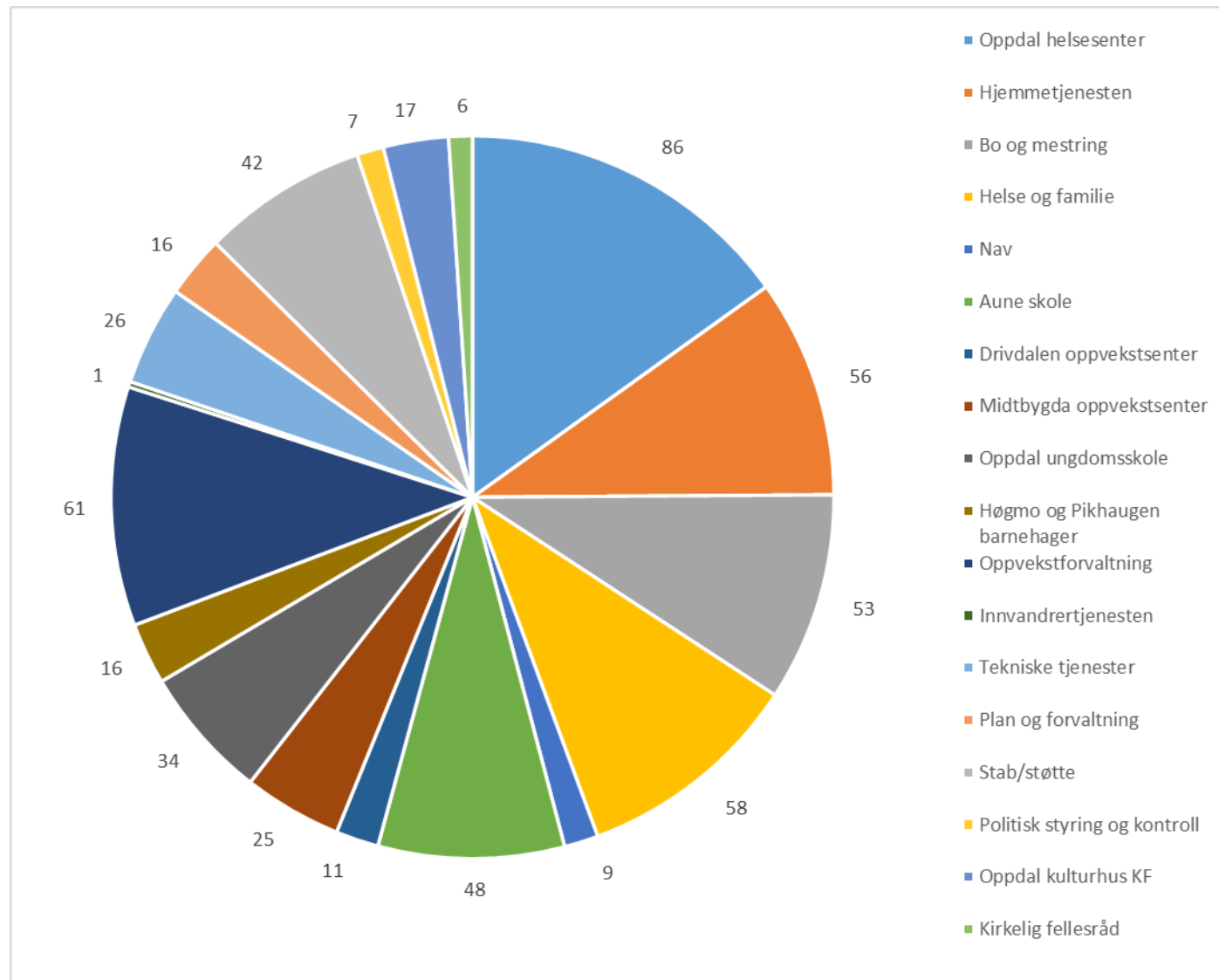

Ca. 571 mill. kr. i netto driftsutgifter til enhetene i 2025:

Pleie og omsorg 262 mill. kr. (46%)

Oppvekst 196 mill. kr. (34%)

Teknisk, plan/forvaltning, stab/støtte, politisk styring, kulturhuset og kirkelig fellesråd 113 mill. kr. (20%)

Finansielle måltall

Oppnådd i Budsjett 2025

Netto driftsmargin skal utgjøre minimum 1,5% i gjennomsnitt i økonomiplanperioden

1,5%

Gjeldsgrad: lånegjeld skal utgjøre maksimalt 75% av driftsinntektene i gjennomsnitt i økonomiplanperioden

71%

Disposisjonsfond: Summen av samtlige disposisjonsfond, unntatt disposisjonsfond bærekraftsfond og flyktningefond, skal utgjøre minimum 12% av driftsinntektene i gjennomsnitt i økonomiplanperioden

11%

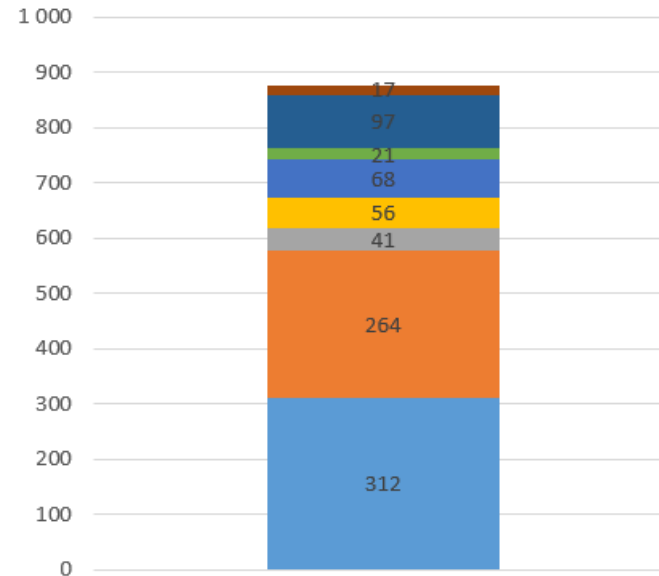

877 mill. kr. i inntekter minus 864 mill. kr. i utgifter = netto driftsresultat 13 mill.kr.

Skatt og rammetilskudd utgjør ca. 66% av driftsinntektene

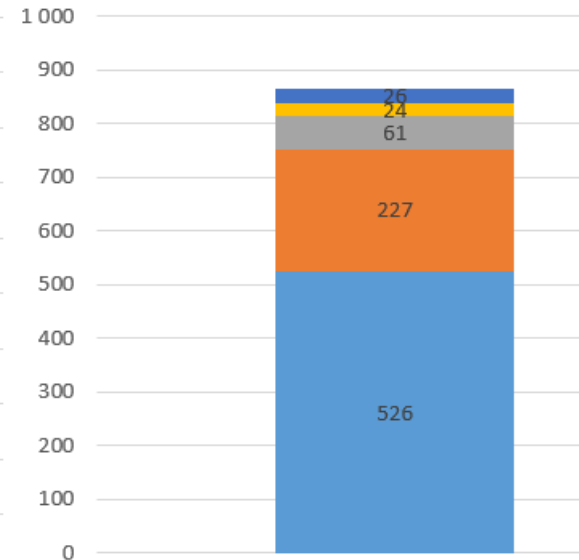
Lønn og sosial utgifter utgjør ca. 61% av driftsutgiftene

Inntekter 2025, beløp i mill. kr.

- Renteinntekter og utbytte
- Salgs- og leieinntekter
- Brukerbetalinger
- Overføringer og tilskudd fra andre
- Andre overføringer og tilskudd fra staten og generelle inntekter
- Eiendomsskatt
- Skatt på inntekt og formue
- Rammetilskudd

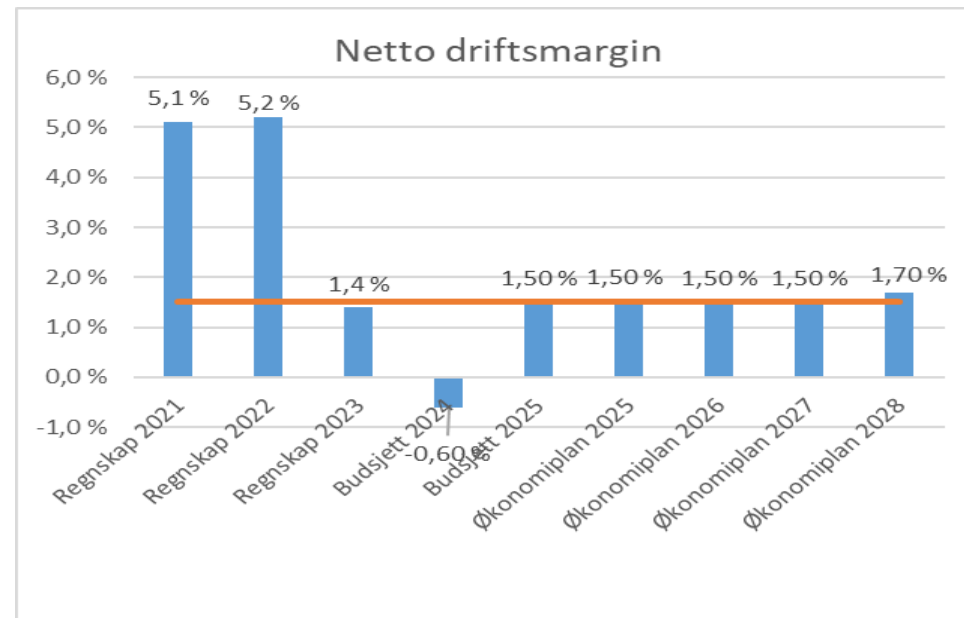
Utgifter 2025, beløp i mill. kr.

- Avdrag på lån
- Renteutgifter
- Overføringer og tilskudd til andre
- Kjøp av varer og tjenester
- Lønnsutgifter og sosiale utgifter

Netto driftsresultat / sum driftsinntekter = Netto driftsmargin

1.11.: 5,7 mill. kr. i 2024: dekke svikt i skatteinntektene i 2024

Fond = sparepenger

- Disposisjonsfond (ubundne driftsfond): Frie fond som kan brukes etter kommunestyrets bestemmelser
 - Finansiere tiltak i drifts- og investeringsbudsjettet
 - Håndtere uforutsette forhold / engangstiltak
- Egenkapital ved investeringer → lavere lånebehov → lavere rente- og avdragsutgifter → mer penger til enhetenes tjenesteproduksjon til innbyggerne
- Ikke egnet til å finansiere løpende drift da det er engangspenger

Fond = sparepenger

- Disposisjonsfond (ubundne driftsfond) - En samlebetegnelse for fond som kan brukes i både drifts- og investeringsregnskapet

Kolonne:	1	2	3	4	5	6
	Beholdning 31.12.23	Netto bruk / avsetning i 2024 til og med 2. tertialrapport	Anslag saldo 31.12.24	Netto bruk/ avsetning i 2025	Anslag saldo 31.12.25 for alle disposisjons- fond beregning av måltallet	Anslag saldo 31.12.25 for disposisjonsfond som inngår ved
<i>Disposisjonsfond:</i>						
Generelt disposisjonsfond	52,5	-32,3	20,2	5,9	26,1	26,1
Disposisjonsfond til kapitalformål	28,2	2,2	30,4	-2,0	28,4	28,4
Infrastrukturfondet	0,0	3,3	3,3	3,0	6,3	6,3
Bærekraftsfondets avkastning	7,7	9,8	17,5	3,9	21,4	
Enhetsvise disposisjonsfond	27,3	-2,8	24,5	-0,2	24,3	24,3
Flyktningefondet	22,0	12,1	34,1	-9,6	24,5	
Øvrige disposisjonsfond	1,3	-0,4	0,9	-0,4	0,5	0,5
Bærekraftsfond komm. Driftstiltak	1,8	0,0	1,8	-1,8	0,0	0,0
Bærekraftsfond såkornmidler	1,8	0,0	1,8	0,0	1,8	1,8
Sum	142,6	-8,2	134,4	-1,2	133,3	87,4
Andel av driftsinntektene					16 %	11 %

Kommunedirektørens anbefaling hvis staten øker frie inntekter i 2025:
Styrke det generelle disposisjonsfondet for å ha en kraftigere buffer

Gebyr- og betalingssetser er en del av budsjettdokumentet

Generell økning i betalingssetsene fra 2024 til 2025: 4,1% (tilsvarende deflator)

Egne beregninger for fastsettelse av gebyr for selvkosttjenester (vann, avløp, feiing, renovasjon, byggesak, oppmåling, private planforslag, utslippstillatelser, eierseksjonering)

Vann / avløp: egne saker som følge av Forskrift for vann- og avløpsgebyrer, Oppdal kommune.

Investeringsbudsjettet 2025 – 117 millioner kroner

Bl.a.:

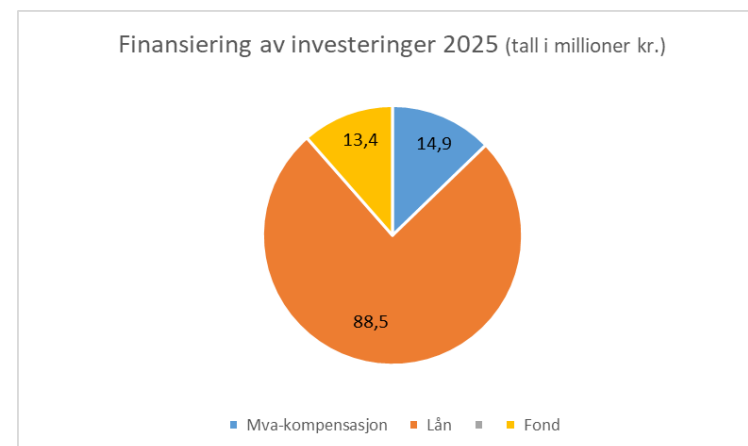
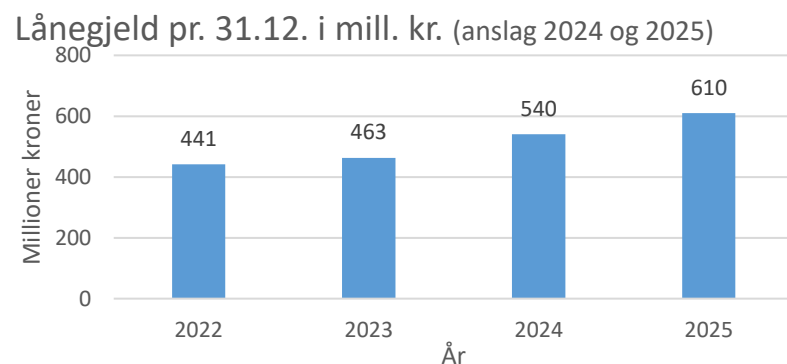
- Utbedring av vei, vann- og avløpsanlegg
- Innredning av underetasjen i ODMS-bygget
- Kjøp av Nyvold-bygget til lokaler for innvandrer-tjenesten
- Ny Høgmo barnehage (byggstart i 2024)
- Renovering / utvikling av bygninger
- Opparbeiding av boligtomter

Høgmo barnehage under bygging

Lånegjeld og investeringer

Økning i lånegjeld 2023 til 2024: i hovedsak brannstasjon, helseplattformen, Høgmo barnehage og vann- og avløpsanlegg
Økning i lånegjeld fra 2024 til 2025: i hovedsak Høgmo barnehage, vann- og avløpsanlegg, boligområder og renovering/utvikling av bygninger

Politisk behandling av budsjett 2025

- Råd og utvalg 18.-20. november
- Formannskapet: 26. november
- Offentlig ettersyn 27. november-11. desember
- Kommunestyret: 12. desember

Lykke til med det politiske arbeidet med budsjett 2025

